

עיתון התורה

הרב שלמה לוונשטיין שליט"א

לקט פירושים מתוך שיעור פרשת שבוע
בביהכ"ס "דברי שיר" רח' זכריה 4 ב"ב יום חמישי בשעה 22:00

גליון מספר 305

בלק תשע"ג

השמורה רק למנהיגים אנטי ישראלים, הוא קם והכריז: **"עתה ילחנו הקהל את כל סביבותינו, כלחך השור את ירק השדה"**, וכי פלא הוא, אפוא, עתה כי **"בלק בן צפור מלך למואב"!**... וזה אשר התורה מדגישה כי הדבר היה **"בעת ההיא"**, כי רק אז נבחר בלק למלך, ורק הודות לשנאת ישראל שהיתה לו, בחרו בו, כי **"כל המצר לישראל נעשה ראש" (גיטין נו ע"ב).**

"וירא בלק בן צפור" (כב, ב)

הקשה **רבי מאיר מפרמישלאן**: במה זכה למתנה זו, שתקרא הפרשה על שמו - פרשת **"בלק"!** אמנם - אמר רבי מאיר - טעם הדבר יובן על פי מעשה שהיה:

פעם הוא הלך בדרך עם **האדמו"ר מקרמניץ**. היה קר מאד ולפתע החל לרדת גשם זלעפות והם נרטבו עד לשד עצמותיהם. לא היה להם היכן להסתתר, והם התחילו לרוץ כשהגשם נתך על ראשם ומרטיבם עוד ועוד. רצו ורצו עד שהגיעו לבית אחד. הביטו בדלת ונוכחו לדעת כי בית של גוי הוא.

כבר פנו ללכת משם, אלא שאז הבחין בהם הגוי מתוך הבית וצעק לעברם: **"בואו, הכנסו לביתי! תוכלו לישון כאן הלילה!"**

נכנסו, הגוי עזר להם להתיבש, הציע להם שתי מיטות והם הלכו לישון. בבקר נפרדו ממנו ויצאו לדרכם.

בדרך התפתח וכוח ביניהם האם הגוי הזה הוא אדם טוב או לא. רבי מאיר טען שהרי רבי שמעון בר יוחאי פוסק: **"הלכה, בידוע שעשו שונא ליעקב"**, וגם גוי זה אינו שונה ורשע הוא. ואלו האדמו"ר מקרמניץ טען: **"סוף כל סוף הוא עזר לנו, גוי טוב הוא!"**

באו לפני רבם, והוא פסק שהצדק עם רבי מאיר: כל גוי, יהיה אשר יהיה, רשע הוא!

בלק - המשיך ר' מאיר - היה גוי **"אמתני"**, א ערלעכער גוי... הוא הרי ידע שלעם ישראל נאמר בפרוש: **"אל תצר את מואב ואל תתגר בם מלחמה"**, ממה אפוא הוא פחד? אלא שרצה למלא את תפקידו כגוי השונא את ישראל ועל כן שלח לקרא לבלעם לקללם. ועל כך ש"מלא את תפקידו" זכה ונקראה הפרשה על שמו - פרשת **"בלק"...**

"וילכו זקני מואב וזקני מדין וקסמים בידם ויבאו אל בלעם" (כב, ז)

כתוב ברש"י: **וקסמים בידם - קסם זה נטלו בידם זקני**

"וירא בלק בן צפור" (כב, ב)

חז"ל (שבת קד ע"א) דורשים את אותיות הא"ב [אל"ף בי"ת - אלף בינה, גימ"ל דל"ית - גמל דלים וכו'] ואומרים שהאות ק' היא 'קדוש'.

לפי זה - אומר **רבי שלמה סובל** בספרו **"שלמה חדשה"** - יש לפרש את ענינה של האות ק' המופיעה בשמות שלוש הפרשיות הרצופות: **קרח, חקת, בלק** - ב'קרח' האות ק' מופיעה בראש התיבה, ב'חקת' - הק' באמצע, וב'בלק' הק' באה בסוף התיבה.

קרח היה קדוש בתחילתו, היתה לו רוח הקודש, ורק לאחר מכן באה ירידתו. לפיכך האות ק' באה בראש שמו.

פרשת **חקת** - תחילתה עוסקת בענינים של הטמאים ובדרכים להטהר מן הטמאה, ולאחר שנטהרים רשאים לאכל קדש. מכאן ואילך ממשיכה הפרשה לעסק בנושאים אחרים. כלומר, ה'קדוש' נמצא באמצע.

בלק היה טמא, אך לבסוף זכה ויצאה ממנו רות המואביה, שממנה יצא דוד המלך. משום כך מופיעה האות ק' בסוף שמו.

"וירא בלק בן צפור את כל אשר עשה ישראל לאמרי. ויגר מואב מפני העם מאד כי רב הוא, ויקץ מואב מפני בני ישראל; ויאמר מואב אל זקני מדין, עתה ילחנו הקהל את כל סביבותינו כלחך השור את ירק השדה ובלק בן צפור מלך למואב בעת ההוא" (כב, ב-ד)

את מה ראה בלק בן צפור? הלא באותם הימים התנהלו מלחמות אכזריות ועקבות מדם, וביניהם היתה מעורבת גם מואב, ארצו של בלק, כפי שמתואר בסוף פרשת חקת (כא, כו-ל). ובכל זאת, את מה הוא ראה? **"את כל אשר עשה ישראל לאמרי"** דוקא. כך מתחילים כל הספורים, ובימינו, הדבר היה מסתיים, מן הסתם, בהקמת ועדת חקירה...

וזה לא הדבר היחיד שמקביל בין תקופתנו לתקופתם של בלק ובלעם. הנה, כתוב: **"ובלק בן צפור מלך למואב בעת ההיא"**. מה באה להגיד לנו ההדגשה שהיה מלך **"בעת ההיא"**? אלא, אומר **רבי חיים מבריסק** (הובא ב**ילקוטי בתר לקוטי**), בדיוק אז עלה בלק לשלטון, והיה זה אודות להסתה והשנאה שהפיץ במערכת הבחירות שקדמה לבחירתו נגד עם ישראל. הרקע לקו התקיף שנקט בלק נגד עם ישראל היה **"ויגר מואב מפני העם מאד כי רב הוא, ויקץ מואב מפני בני ישראל"**. בלק הבין את משמעות הדברים, ובציניות

מדין, אמרו: אם יבא עמנו בפעם הזאת יש בו ממש, ואם ידחנו אין בו תועלת, לפיכך כשאמר להם לינו פה הלילה, אמרו אין בו תקוה, הניחוהו והלכו להם, שנאמר: 'וישבו שרי מואב עם בלעם', אבל זקני מדין הלכו להם.

זקני מדין התיאשו מבלעם, אמרו "אין בו תקוה", והלכו להם.

זקני מואב, לעומת זאת, נשאר עם בלעם, כפי שנאמר "וישבו שרי מואב עם בלעם", ולא הוזכרו כאן שרי מדין.

מדוע? מה היתה הסיבה להבדל בתגובותיהם של המואבים והמדינים?

באר ה"כרם צבי": משה רבנו שהה בעבר במדין. באו אפוא המואבים לשאול את המדינים מה טיבו. אמרו אנשי מדין: "אין כחו אלא בפיו". כיון שכך, החליטו המואבים להביא את בלעם שיקלל, כי אמרו - פה מול פה. אך המואבים לא הבינו יסוד אחד, שהמדינים כן ידעוהו - אמנם אין כחו אלא בפיו, אבל לא משום פיו אלא משום ענותנותו.

כאשר באו אנשי מדין אל בלעם, הם עשו לעצמם מעין סימן: "אם יבוא עמנו בפעם הזאת - יש בו ממש, ואם ידחנו - אין בו תועלת". ומה היתה משמעות סימן זה? - אם יבוא עכשו בלעם ויקלל - זה בסדר גמור, אך אם הוא יאמר 'אין אני יכול לבוא עם שליחים פחותי חשיבות כמוכם, תשלחו בכירים בדרג שרי חוץ, לפחותי - הרי זה סימן שבעל גאווה הוא. ואם בעל גאווה הוא - לא תהיה בו תועלת, כי לא יוכל לפעול דבר מול משה רבנו, שעניו גדול הוא.

לכן אמרו אנשי מדין: "אם יבוא עמנו בפעם הזאת, יש בו ממש", בפעם הזאת דוקא, כשאנחנו נמצאים כאן, ולא קצינים גבוהים ושרי חוץ. אם לא יבוא אתנו, מחמת גאותו - לא תוכל להיות ממנו תועלת.

לפי זה ניתן לראות רמז, באתון שפתחה לפתע את פיה ודברה כאדם. המואבים לא הבינו שהענין תלוי בעונה, הם חשבו שכתו של משה רבנו נעוץ ביכולת הדבור המעלה שלו, ברטוריקה, הוא נואם בחסד עליון... הלכו אפוא להביא עוד נואם בחסד עליון, את בלעם. אמר הקב"ה - אם כבר בלעם, אביא לכם נואם נוסף בחסד עליון, את האתון...

כלום חושבים אתם, שהכח האמתי - מקורו בפה, ביכולת לנאם יפה?! הכח נובע ממעלתו של האדם המדבר.

"לא תאר את העם כי ברוך הוא" (כב, יב) ומובא בפסיקתא: "שנאמר ברוך תהיה מכל העמים".

מה באה הפסיקתא להוסיף במלים אלו? באר ה"שארית מנחם": הנה על עת הגאולה נאמר: "אז ימלא שחוק פינו ולשונו רנה, אז יאמרו בגויים הגדיל ה' לעשות עם אלה". ויש להבין, לשם מה זקוקים אנו לאמירה זו של הגויים? סוף סוף נפטר מעלם של הגויים, כשיבוא הגואל, ואת מי יענין אז מה יאמרו הגויים?!

אלא שכיום, בגלות, נתונים אנו במצב קשה מאד. אם יאמרו לנו, למשל, שהחיזבאללה התפרק, החמאס השמד כלו, איראן התאידה עם כל כוריה הגרעיניים, ואובאמה יצא לפנסיה... נדמה בנפשנו, שישועות גדולות מאלו אינן נחוצות. ומדוע? - כי אנחנו שקועים עמק כל כך בתוך הבוץ, שאם רק יתנו לנו פעם אחת להוציא קצת את האף החוצה, ייראה לנו שהגענו לפסגת האושר. יותר מזה לא צריך!...

אך הקב"ה חפץ להשפיע עלינו טובה וברכה ללא שעור. ישועת ה' תהיה כזו שאפילו גוי אמריקני, שרגיל למנעמי החיים ולשלוח מופלגת - אף הוא יאמר 'איזו ישועה! איזו ברכה!' "אז יאמרו בגוים הגדיל ה' לעשות עם אלה".

אף כאן: "לא תאר את העם כי ברוך הוא", אך לא רק ברכה מועטת של 'יציאה מהבוץ' אלא "ברוך תהיה מכל העמים" - גם לפי מושגיו של גוי מדושן ענג.

"ויחר אף אלקים כי הולך הוא" (כב, כב)

מובא בספר "הצדיק רבי שלמה":

הגמרא (ברכות ז ע"א) מספרת על צדוקי אחד, שכנו של רבי יהושע בן לוי, שהיה מציק לו מאד, ורבי יהושע בן לוי רצה להפטר ממנו.

ישנו רגע מסוים ביום, לפנות בוקר, שבו יש חרון אף בעולם, ורצה רבי יהושע בן לוי להיות ער באותו רגע כדי שיוכל לקלל את אותו צדוקי, ולבטח קללתו תתקיים. ואימתי חל רגע זה? יש דרך לדעת זאת: כשכרבותו של תרנגול לבנה לגמרי.

נטל רבי יהושע בן לוי תרנגול והמתין לרגע המדויק. כשהגיע הרגע - נרדם. הבין ריב"ל שמן השמים כוונו שלא תתמלא בקשתו.

בלעם שרצה לקלל את ישראל, רצה לכוון את הרגע שבו הקב"ה כועס. מה עשה? לקח תרנגול וחיכה לרגע המתאים, אלא שראה שהוא מתחיל לנמנם, וכדי שלא להרדם החל ללכת הלוך ושוב. זהו שנאמר: "ויחר אף אלקים כי הולך הוא" - היה עליו כעס משמים על שהתעקש שלא להרדם ולכוון את קללתו לרגע כעסו של הקב"ה.

